

KÚRIA

Bfv.II.294/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A lopás büntette miatt I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Soproni Járásbíróság B.377/2013/91. számú ítéletét és a Győri Törvényszék, mint másodfokú bíróság 4.Bf.245/2014/13. számú ítéletét II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Soproni Járásbíróság a 2014. május 6. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett B.377/2013/91. számú ítéletével II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett lopás büntetében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés b) pont]. Ezért őt 2 év börtönbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett az előzetes fogvatartás beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költségről.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Győri Törvényszék a 2014. szeptember 9. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 4.Bf.245/2014/13. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet a II. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta. A büntetés tartamát 3 évre felemelte (helyesen: súlyosította) és 2 évre a közúti járművezetéstől eltiltotta (helyesen: 2 év közúti járművezetéstől eltiltásra is ítélte); egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

Az elsőfokú bíróság által megállapított (elsőfokú ítélet 4. oldal és 5. oldal 1. bekezdés) és a másodfokú bíróság által a történeti részében csekély mértékben helyesbített (másodfokú ítélet 5. oldal 9. bekezdés) irányadó tényállás lényege a következő:

1. pont

Az I. rendű és II. rendű terhelt 2012. december 15-én ismeretlen nő-társukkal együtt ún. trükkös lopás elkövetése érdekében személygépkocsival utaztak B-ről K-ra. Nő-társuk az egyedül lakó, 94 éves, életkora és egészségi állapota miatt nehezen mozgó, járókerettel közlekedő (másodfokú ítélet 6. oldal 3. bekezdés) a bűncselekmény felismerésére és elhárítására képtelen állapotban lévő sértettet megtévesztve, az udvari vécé használatát kérve ment be a sértetti ingatlanába. Nő-társuk távozása után az I. rendű és II. rendű terhelt a sértettet megtévesztve, magukat rendőrnek kiadva, a rendőrihez hasonló igazolványt felmutatva azzal mentek be a sértett ingatlanába, hogy a sértett által beengedett nő körözött személy, akit elfogtak, és kérték a házbeli értékek bemutatását fénykép készítése érdekében. A sértett megmutatta, a terheltek pedig a sértett figyelmét elterelve és mozgási nehézségét kihasználva magukhoz vették a sértett 940.000 forintnyi értékeit (készpénz és arany ékszerek).

A terheltek azt állítva, hogy a fényképezőgépért mennek, kimentek a házból, de nem tértek vissza, hanem a nem messze leállított személygépkocsival eltávoztak.

2. pont

Az I. rendű és a II. rendű terhelt 2013. március 4-én ugyanazon személygépkocsival visszatértek a sértetthez. Őt ismételten megtévesztették. Magukat újfent rendőrnek kiadva, a rendőrihez hasonló igazolványt felmutatva azzal mentek be a sértett ingatlanába, hogy örömhírt hoztak: a korábban ellopott ékszereket lefoglalták, visszahozták, csak mutassa meg, azok honnan tűntek el, s erről jegyzőkönyvet vesznek fel.

A terheltek a számbeli fölényüket és a sértett mozgási nehézségét kihasználva ismét magukhoz vették a sértett 315.000 forintnyi értékeit (készpénz és arany ékszer). A terheltek arra hivatkozva, hogy a jegyzőkönyvért mennek, kimentek a házból, de nem tértek vissza, hanem a közelben leállított személygépkocsival eltávoztak. A sértett által értesített rendőrség a terhelteket egy másik helységben feltartóztatta.

A terheltek összesen 1 millió 255 ezer forint értéket

tulajdonítottak el a sértettől. Ebből lefoglalással és kiadással 315 ezer forint (2. pont) térült meg.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskor hatályos korábbi Btk.-t alkalmazta, amit azzal indokolt, hogy annak alapján a II. rendű terhelt cselekménye lopás büntettként egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő; ugyanakkor az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: hatályos Btk.) alapján a II. rendű terhelt cselekménye - miután a sértett idős, védekezésre képtelen személy és az ismeretlen nő részvétele miatt az elkövetés csoportos - már két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő kifosztás büntettként minősülne (elsőfokú ítélet 18. oldal 2. bekezdés, 19. oldal 1-2. bekezdés). Ezzel a másodfokú bíróság egyetértett (másodfokú ítélet 6. oldal utolsó bekezdés, 7. oldal 1. bekezdés).

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a II. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján, a bűncselekmény törvénysértő minősítése folytán törvénysértő büntetés kiszabása miatt, eltérő minősítés, a szabadságvesztés büntetés enyhítése és a járművezetéstől eltiltás mellőzése, másodlagosan B-kategóriára korlátozása érdekében.

A védő indítványa szerint az üzletszerű elkövetés megállapítása folytán az eljáró bíróságok tévesen minősítették a II. rendű terhelt terhére rótt lopás büntettkét. A tényállás nem alapozza meg az annak indokolásában tett megállapítást. A II. rendű terhelt büntetett előéletéből sem vonható erre következtetés. A II. rendű terhelt 2010 júniusa és 2011 márciusa között fogvatartásban volt. Az elkövetések között eltelt hosszabb időre figyelemmel kizárt a rendszeres haszonszerzésre törekvés megállapíthatósága. Ezzel szemben a II. rendű terheltnek mindig volt munkája. Szüleivel élt, akik eltartották, anyagilag támogatták, maga pedig befolyásolható személyiség.

A védő tévesnek találta a korábbi Btk. alkalmazását is. Az pusztán feltételezés, hogy az elkövetésben az I. és II. rendű terhelten túl további személy (egy nő) is részt vett. Ezt a vád nem tartalmazta, erre bizonyítás nem folyt, így a csoportos elkövetés meg sem állapítható.

Az is feltételezés, hogy a sértett elhárításra képtelen lett volna. A korábbi Btk. alapján minősített lopásként, a hatályos Btk. alapján kifosztás alapesetként minősülő cselekmény büntetési tételei azonosak, ám a feltételes szabadságra bocsáthatóság szempontjából kedvezőbb volta miatt a hatályos Btk.-t kellett volna alkalmazni.

A védő kifogásolta a járművezetéstől eltiltás kiszabását is. Állítása szerint nincs adat arra, hogy a terheltek az első alkalommal, avagy egyébként rendszeresen használtak volna gépjárművet bűncselekmények elkövetéséhez, illetőleg arra sincs adat, hogy a II. rendű terhelt egyáltalán bűncselekmény elkövetése céljából utazott volna a bűncselekmény helyszínére. A védő másodlagosan a közúti járművezetéstől eltiltás B-kategóriára korlátozását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a BF.404/2015. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta. Kifejtette átiratában, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 423. § (1) bekezdés], annak alapján pedig az indítvány részben a törvényben kizárt. A felülvizsgálat során irányadó tényállás tartalmazza ugyanis, hogy az elkövetésben harmadik személy is részt vett, az első elkövetésnél is használtak a terheltek gépjárművet, illetőleg nem tartalmazza, hogy a II. rendű terhelt befolyásolható személy és őt a szülei anyagilag támogatták.

Az indítvány nem alapos az üzletszerű elkövetés megállapítását sérelmező részében sem. A terheltek nem alkalmi elkövetők. Kifejezetten bűncselekmény elkövetéséből származó haszon megszerzése érdekében követték el mindkét cselekményüket. A II. rendű terhelt esetében az üzletszerűséget támasztja alá a 2008-ban elkövetett csalás és a 2010-ben elkövetett pénzhamisítás miatti elítélése is.

A Legfőbb Ügyészség szerint a védő alaptalanul sérelmezte a korábbi Btk. alkalmazását is. E körben az indítvány az ítéleti tényállástól eltérő tényekre (az elkövetésben nem vett részt harmadik személy, a sértett nem védekezésre képtelen személy) hivatkozott, ami felülvizsgálati eljárásban nem vezethet eredményre.

Miután a cselekmény minősítése törvényes, a kiszabott büntetés (mértéke és a járművezetéstől eltiltás) felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot tanácsulésen a II. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

A II. rendű terhelt és védője a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára észrevételt nem tett.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati indítvány részben a törvényben kizárt, érdemében

pedig nem alapos.

1. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés]. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A védő az irányadó tényállással szemben állította, hogy az elkövetésben harmadik személy nem vett részt, a sértett nem volt elhárításra képtelen állapotban és a II. rendű terheltnek mindig volt munkája, szüleivel élt, akik eltartották, anyagilag támogatták, maga pedig befolyásolható személyiség. Érdemi állásfoglalásának a kialakításakor a megjelölt állításokat a Kúria figyelmen kívül hagyta.

A tényállást támadó részében a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt, s ezért elutasításának volna helye [Be. 421. § (2) bekezdés 1. mondat 1. fordulat]. Érdemi elbírálására az indítvány egyéb érvelése miatt került sor.

2. A Be. 416. § (1) bekezdése b) pontjának 1. fordulata alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozatával szemben felülvizsgálatának van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

A büntető törvény szerint a nagyobb [korábbi Btk. 138/A. § b) pont: kétszázezer forintot meghaladó, de kétmillió forintot meg nem haladó] értékre, üzletszerűen [korábbi Btk. 137. § 9. pont: aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik] elkövetett lopás büntette [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés 1. fordulat c) pont, (5) bekezdés b) pont] egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ezt a minősítést a védő elsődlegesen azzal kifogásolta, hogy az üzletszerűséget nem látta megállapíthatónak.

3. Az üzletszerűség megállapítása kapcsán az elsőfokú bíróság (elsőfokú ítélet 17. oldal 6. bekezdés) és a másodfokú bíróság (másodfokú ítélet 6. oldal 4-5. bekezdés) azonos álláspontot foglalt el.

Az üzletszerűségnek két konjunktív (együttes, együttható) feltétele van: egyrészt az, hogy ugyanolyan, azaz egyazon törvényi tényállásba illeszkedő vagy – a 37. BKv értelmezésében kibontva – hasonló bűncselekmények elkövetése (tárgyi oldal) révén az elkövető rendszeres haszonszerzésre törekszik (alanyi oldal).

Kiemelendő, hogy az - esetenként nehezebben megfogható - alanyi oldalon a rendszeres haszonszerzésre törekvésen túl a törvény más feltételt nem támaszt. Így legalábbis a minősítés kapcsán nincs meghatározó jelentősége pl. a haszon mértékének, vagy az esetleges bűnöző életvitellel való összefüggésnek, ám ezek a körülmények következtetési alapul szolgálhatnak a megállapítása során (EBH2013.B.8.).

Az üzletszerűség a rendszeres haszonszerzésre irányuló bűnözés, mint életforma ellen kíván fokozott védelmet nyújtani (ld. korábbi Btk. törvényjavaslatának miniszteri indokolása), de ez nem jelenti azt, hogy a bűncselekmények elkövetése az elkövető egyetlen vagy legalább fő jövedelemforrása legyen. Megállapítható az üzletszerűség, ha ezáltal az elkövető rendszeres mellékkeresetet - a tartósság célzatával folytatva - kíván elérni jövedelemszerzés vagy a jövedelem gyarapítása érdekében (ld. 1961. évi Btk. és korábbi Btk. törvényjavaslatainak miniszteri indokolása, BJD 1547.), sőt a rendszeres haszonszerzésre törekvés az elkövető bűnözői életvitelére vont következtetés nélkül is megállapítható (BH2006.6.).

Az üzletszerűség az esetek legnagyobb részében a bűncselekmények sorozatos megvalósítása útján valósul meg (BH 1981.138.), és nincs alap az üzletszerűség megállapítására, ha az elkövetés alkalmoszerű (BJD 3749., BH 2009.228.).

Az üzletszerűség esetében, szemben a folytatólagossággal, nem a "rövid időközönkénti" elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége, így az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös (BH2011.160.). Megállapíthatóságát a bűncselekmények egymástól viszonylag távol eső ismétlődése önmagában még nem zárja ki (EBH2006.1490.).

A Kúria hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben az alkalmoszerűség szóba sem jöhet, mivel a terheltek - az irányadó történeti tényállásból kitűnően - maguk teremtték meg az 1. és 2. pontbeli elkövetések alapját, midőn kifejezetten egyazon célból, egymást három hónapon belül követő mindkét alkalommal, lényegében egyazon hivatkozási alappal, egyaránt rendőri intézkedést színlelve vették el egyazon sértett értékeit. Ezen körülményeken túl a II. rendű terhelt büntetett előéletének adatai (ti. 2008-ban csalást követett el, 2009-ben lopás miatt ítélték el, 2010-ben pénzhamisítást követett el) is azonos irányba mutatnak, hiszen ezt a sort a 2010 júniusa és 2011 márciusa közötti fogvatartás szakította meg. Mindebből a bűncselekmények elkövetésére, a bűnöző életformára berendezkedettségére is következtetés vonható. Ekként pedig az üzletszerű elkövetés eredményesen nem vitatható. A Kúria tehát egyetértett az alapügyben eljáró bíróságok vonatkozó

álláspontjával.

4. A védő vitatta azt is, hogy az alapügyben eljáró bíróságok helytállóan alkalmazták-e a korábbi Btk.-át. Érvelését azonban a tényálláshoz kötöttség folytán a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállástól eltérő tényekre, adatokra hivatkozással támasztotta alá, mivel a csoportos elkövetést és a sértett elhárításra képtelen állapotát nem látta megállapíthatónak. A Kúria fentebb már rögzítette, hogy ezek az állítások nem vehetőek figyelembe.

A csoportosan [hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pont: az elkövetésben legalább hárman vesznek részt] elkövetett kifosztást követi el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz, és büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő [hatályos Btk. 366. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont].

A Kúria megjegyzi, hogy az irányadó tényállás a sértett tekintetében azt rögzíti, hogy „a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására képtelen” (elsőfokú ítélet 4. oldal 2. bekezdés). Ugyanakkor a jogi indokolás körében az időbeli hatály vizsgálatakor arra figyelemmel látja megállapíthatónak a kifosztást, hogy a sértett „védekezésre képtelen” (elsőfokú ítélet 19. oldal 1. bekezdés).

Bár a Kúria szerint a sértett 94 éves kora és a járókerettel történő nehézkes mozgása alapján helytállóbb a „bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes” meghatározás, ez sem változtat azon, hogy a terhelt cselekménye a hatályos Btk. 366. §-a szerinti kifosztás tényállásába ütközik. Erre figyelemmel a hatályos Btk. nem biztosított volna enyhébb elbírálást a II. rendű terhelt számára, hanem – éppen ellenkezőleg – súlyosabb büntetést helyez kilátásba.

A Kúria az irányadó tényállás alapján megállapította, hogy a bűncselekmény minősítése megfelel a büntető anyagi jog szabályainak.

A felülvizsgálat szabályrendszere alapján törvénysértő minősítés hiányában a büntetés önmagában nem vizsgálható, ezért a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetés enyhítésére nincs törvényes lehetőség.

5. A Be. 416. § (1) bekezdése b) pontjának 2. fordulata alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozatával szemben felülvizsgálatának

van helye, ha - a minősítésen túl - a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

A büntetés önmagában akkor eshet felülvizsgálat alá, ha az - a minősítésen túl - a büntető törvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve volna a nemében vagy mértékében törvénysértő (BH 2012.239.).

A védő a járművezetéstől eltiltást voltaképpen a büntetőjog más szabályának megsértésével látja kiszabottnak.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a terhelt(ek) cselekménye az ún. „mozgó bűnözés” körében tartozik és ezt súlyosító körülményként értékelte (elsőfokú ítélet 17. oldal utolsó bekezdés). A járművezetéstől eltiltás kiszabását ezért mellőzte mert „csak” két rész-cselekmény megállapítására került sor. (elsőfokú ítélet 18. oldal utolsó bekezdés).

A másodfokú bíróság szabta ki a járművezetéstől eltiltást, s e körben hivatkozott a mozgó bűnözésre, a lakóhelytől távol eső településre bűncselekmény elkövetése céljából gépjárművel utazásra, és így módon az onnan a könnyebb menekülést biztosító távozásra (másodfokú ítélet 8. oldal 4-8. bekezdés).

A járművezetéstől el lehet tiltani azt, aki az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követi el a bűncselekményt, vagy bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ [korábbi Btk. 58. § (1) bekezdés]; a járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú járműre is vonatkozhat [korábbi Btk. 58. § (2) bekezdés].

A korábbi Btk. szabályozásában a járművezetéstől eltiltás kiszabására és annak járműkategóriára, illetve járműfajtára történő esetleges korlátozása a bíróság mérlegelésének a körébe tartozott. Erre figyelemmel a járművezetéstől eltiltás jogerős kiszabása és az eltiltás köre utóbb felülvizsgálati eljárásban eredményesen nem kifogásolható.

Az irányadó tényállás ugyan nem tartalmazza, hogy a személygépkocsit a terheltek miként „használták”, azaz ki vezetett és ki/kik voltak az utasok, a másodfokú bíróság helytállóan idézte a Legfelsőbb Bíróság 38. Bkv számú büntetőkollégiumi állásfoglalását, közelebbről indokolásának I.b) pontját. Eszerint: „használó”-nak kell tekinteni - amennyiben tette vagy részese a bűncselekmény elkövetésének - a gépjármű üzemeltetőjét, annak vezetőjét, illetve rajtuk kívül azokat is, akik a járművet ismételt bűncselekmény céljára - akár utasként is - igénybe veszik.

Ezen értelmezés mögött az áll, hogy a jármű használata nem azonos a

jármű vezetésével, s ennél fogva nincs akadálya a járművezetéstől eltiltásnak a járművet bűncselekmények elkövetéséhez akár utasként használó elkövetőkkel szemben is (pl. BH2007.364.).

A kifejtettek alapján a Kúria - miután a felülvizsgálat alapjául szolgáló feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsülésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatának megfelelő összetételben eljárva, a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot a II. rendű terhelt tekintetében - a Be. 426. §-ának megfelelően - hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 16.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
NYM